

Green infrastructure for better living

Novičnik projekta LOS_DAMA! št. 8
03/2020

LOS_DAMA! Celostne rešitve za izzive zelene infrastrukture

Deset partnerjev projekta LOS_DAMA! iz Avstrije, Francije, Nemčije, Italije in Slovenije se je skupaj spoprijelo s specifičnimi tematikami primestne zelene infrastrukture.

S projektom LOS_DAMA! smo začeli s pilotnimi aktivnostmi na sedmih območjih, da bi preizkusili večnamenske in medsektorske rešitve in orodja za izboljšanje zelene infrastrukture in krepitev sodelovanja med občinami.

V projektu smo preizkušali inovativne oblike načrtovanja in upravljanja za izboljšanje pogajanj, mediacije in sodelovanja med deležniki.

Raznolikost aktivnosti projekta LOS_DAMA! je prispevala k izdelavi celovitega nabora priporočil in orodij za oblikovalce politik in strokovnjake, ki delajo v praksi.

V nadaljevanju se lahko podrobneje seznanite s petimi izmed glavnih izzivov, s katerimi smo se soočili med izvajanjem projekta.

Izziv št. 1 – Kako omogočiti skupno uporabo in sinergije

Krajine na primestnih območjih omogočajo različne uporabe zemljišč: za naselja, infrastrukturo in rekreacijske objekte, za kmetijstvo in gozdarstvo. Glavno vprašanje je, kako bi lahko omogočili več različnih oblik uporabe zemljišč in podprli soobstoj in sinergije med različnimi funkcijami prostora na enem območju oz. med različnimi uporabniki istih ureditev zelene infrastrukture.

Ljubljana – povezovanje pristopa od spodaj navzgor in od zgoraj navzdol

Krajinski park Ljubljansko barje v Sloveniji je zaščiten naravno območje. Glede na ranljivost ekosistema na tem območju in privlačnost parka za obiskovalce se je potrebno razvoja zelene

infrastrukture tu lotiti zelo premišljeno.

Začeli smo s pristopom od spodaj navzgor, tako da smo opazovali dve močno obiskani lokaciji. Izdelali smo vedenjske zemljevide, izvedli delavnico in skupni dogodek. Te aktivnosti so nam omogočile zanimive vpoglede v to, zakaj obiskovalci radi prihajajo na to območje in kaj jih na njem moti.

Sočasno smo zasnovali "pogled od zgoraj" v obliki zasnove zelene infrastrukture za celotno območje. Zasnova vključuje načrtovanje omrežja zelene infrastrukture za namen rekreacije, hkrati pa želimo prispevati k doseganju naravovarstvenih ciljev ohranjanja ekološke vrednosti in drugih značilnosti rabe zemljišč na tem območju.

»Presenečen sem bil, kako Urbanistični inštitut Republike Slovenije (UIRS) podpira lokalne uprave. Za uvedbo bolj inovativnih postopkov jim nudijo splošno in strokovno znanje. Delo Urbanističnega inštituta Republike Slovenije je zelo pomembno za zmanjšanje neskladij in povečanje večnamenskosti v Krajinskem parku Ljubljansko barje.«

Praktično usposabljanje: Alessandro iz Trenta, Italija

Izvajalec usposabljanja: Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana

Izziv št. 2 – Kako prilagoditi regionalno in urbanistično načrtovanje

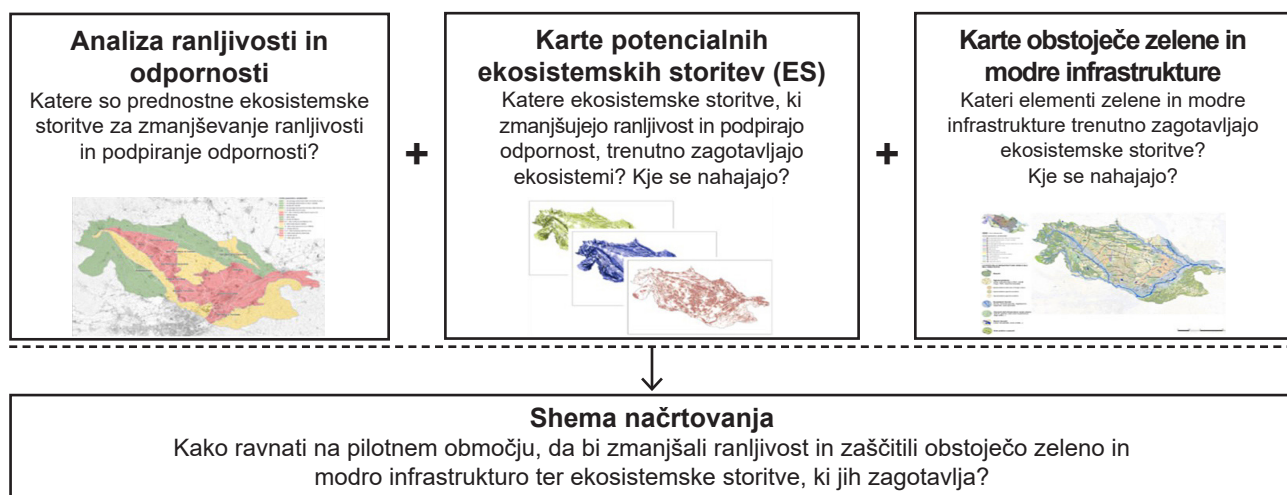
Številna mesta že razpolagajo s strateško zasnovo, ki pripozna dodano vrednost in spodbuja razvoj povezanih zelenih in odprtih območij. Vendar bi z vključitvijo zasnove zelene infrastrukture v procese načrtovanja lahko dosegli bolj celovit pristop.

Regija Piemont – razvoj modela za proces načrtovanja

Corona Verde je celovit strateški načrt za razvoj odprtih prostorov na metropolitanskem območju Torina. Cilj je bil vključiti zasnovo zelene

infrastrukture v potekajoči proces načrtovanja. Najprej smo ocenili ranljivost metropolitanskega območja Torina in morebitni prispevek zelene infrastrukture k zmanjšanju ranljivosti. Na podlagi te ocene smo razvili rešitve, ki jih lahko uporabimo v določenih prostorskih razmerah.

Rezultat našega dela je planski dokument, sestavljen iz kartografskega prikaza zasnove in besedilnega dela. V dokumentu so podani predlogi za upravljanje obstoječe prostorske strukture, na primer, da upravni organi in urbanisti med načrtovanjem naselij razmislijo o tem, kako vključiti na naravi temelječe rešitve.

Dunaj – izvedba projekta v resničnem svetu

Mesto Dunaj in mestna občina Gerasdorf sta skupaj razvila in izvedla projekt vzpostavitve regionalnega parka »DreiAnger« in tako preizkusila nov postopek načrtovanja, ki sega onkraj predhodnih pristopov k sodelovanju. V prvem koraku je biro za krajinsko načrtovanje analiziral značilnosti krajine ter prednosti in slabosti trenutne, večinoma

kmetijske rabe zemljišč na območju med Dunajem in Gerasdorfom. Pomembne deležnike in prebivalce smo povabili k oblikovanju scenarijev na dvodnevni delavnici idej in konferenci o zelenih površinah. Rezultate krajinskega načrta in sodelovalne konference smo uporabili kot osnovo za pripravo akcijskega načrta, v katerem so opredeljeni nadaljnji koraki za razvoj regionalnega parka.

Izziv št. 3 – Kako vključiti različne deležnike

Deležniki so ključ do uspešne izvedbe projektov. Za partnerje projekta LOS_DAMA! sta bili pomembni predvsem dve skupini deležnikov: neorganizirane skupine, kot so občani, ki uporabljajo primestne krajine za rekreacijo, in politični predstavniki ali odločevalci.

Salzburg – vladni in nevladni deležniki

Cilj pilotnega projekta »Eko sklad Salzburg« je spodbuditi izvajanje regionalnih izravnalnih ukrepov v zelenem pasu in na drugih zelenih površinah v okolici Salzburga. Jedrno skupino – vladne deležnike – smo

vključili zato, ker so odločevalci, ključni deležniki in/ali pristojni za načrtovanje. Izkazalo se je, da je bil previden začetek s številnimi individualnimi pogovori in razpravami bistvenega pomena za to, da smo si pridobili zaupanje deležnikov in da so nas sprejeli. Druga skupina deležnikov so lastniki zasebnih zemljišč na morebitnih nadomestnih območjih. Osredotočili smo se predvsem na kmete in njihove predstavnike v lokalnih skupnostih. Kot najpomembnejše se je izkazalo to, da aktivnosti in njihov pomen za regionalni razvoj predstavimo na način, ki je razumljiv laikom.

»Vznemirljivo je izvedeti več o stališčih deležnikov in o tem, kako jih je mogoče vključiti, ne glede na to, ali gre za politike, uradnike ali kmete. Odprto in pravočasno vključevanje, ki temelji na medsebojnem zaupanju, je najboljše izhodišče za sodelovanje in pomaga pri upoštevanju različnih pogledov v projektu.«

Praktično usposabljanje: Christina z Dunaja, Avstrija

Izvajalec usposabljanja: Mesto Salzburg, Avstrija

Trento – sveti četrtnih skupnosti v središču pozornosti

Mesto Trento si je izbralo sodelovalni pristop za ozaveščanje občanov o primestnih krajinah in zato, da bi z upoštevanjem njihovega znanja spodbudilo zavezanost rekreacijskim objektom in ureditvam. Med najpomembnejšimi deležniki pilotnega projekta so bili sveti četrtnih skupnosti. Največji izziv je bil,

kako njihovo sodelovanje povezati z dolgoročnimi strateškimi projekti. V ta namen smo poskušali izvesti več aktivnosti na lokalni ravni, da bi pokazali, kakšne koristi imajo za soseske.

O vmesnih rezultatih smo pogosto razpravljali s sveti, da bi si med potekom aktivnosti zagotovili čim več povratnih informacij in tako spodbudili zavezanost skupnim prizadevanjem in skupen način razmišljanja.

Izziv št. 4 – Kako povečati ozaveščenost

Ozaveščanje o vrednosti krajin je pomemben predpogoj za izboljšanje zelene infrastrukture. K temu lahko uspešno pristopimo le, če upoštevamo vse skupine deležnikov in poznamo interese, motivacije in kontekst delovanja vsake izmed njih.

Grenoble – inovativne oblike, prilagojene potrebam naslovnikov

V metropolitanski regiji Grenoble smo večnamensko rabo primestnih krajin poskušali približati dvema ciljnim skupinama: lokalnim prebivalcem, ki krajino uporabljajo za rekreacijo, ter strokovnjakom in

odločevalcem, ki načrtujejo njen razvoj. Izvedli smo lov na zaklad, da bi med prebivalci povečali razumevanje mnogovrstnih zahtev do teh naravnih območij ter njihovih različnih funkcij in rab. Raznovrstne vidike smo ponazorili s pomočjo iger, ugank in igralcev v kostumih. Strokovnjake in odločevalce smo pritegnili tako, da smo organizirali štiri strokovna predavanja na različne teme. Pojem in pomen večnamenskosti smo najlažje predstavili s konkretnimi primeri iz vsakdanjega življenja, kar je zelo pomagalo pri doseganju skupnega razumevanja in zmanjšanju težav z udejanjanjem.

»V tekmi za zemljišča in druge vire se zdi, da je siva infrastruktura največji nasprotnik zelenih površin. V Metropoli Grenoble-Alpe si zelo prizadevajo za izboljšanje zelenih območij. Mnoge ustanove se trudijo povečati ozaveščenost o prednostih in potrebi po zeleni infrastrukturi. To javno sodelovanje se mora še nadaljevati in rasti, predvsem zato, da bo to načelo postalo prevladujoče v postopkih odločanja!«

Praktično usposabljanje: Linda iz Münchna, Nemčija
Izvajalec usposabljanja: Metropolita Grenoble-Alpe, Francija

Izziv št. 5 – Kako izboljšati medobčinsko sodelovanje

Za razvoj povezanih zelenih območij v mestnih regijah potrebujemo medobčinsko sodelovanje. V alpskem prostoru imajo lokalne skupnosti veliko avtonomnosti pri načrtovanju, ki je močno zakoreninjena v upravne sisteme. Zato za skupna prizadevanja in rešitve potrebujemo po meri oblikovane neformalne oblike sodelovanja.

München – oblikovanje zaveze na regionalni konferenci

Dachauer Moos je krajinsko območje z ostanki močvirja in veliko biotsko pestrostjo. Kljub temu pa na njem danes prevladuje kmetijstvo. Cilj aktivnosti je bilo ozaveščanje o vrednotah tega območja, oživitve politične zavezanosti in spodbujanje medobčinskega sodelovanja.

Oktobra 2018 so se na konferenci o razvoju krajine »Let's do MOOR« zbrali ključni deležniki iz različnih sektorjev in politični predstavniki z vseh ravni, od lokalnih skupnosti do zveznih dežel. Konferenca je potekala v precej nenavadni obliki, najprej so spregovorili lokalni prebivalci, kot so kmetje, okoljevarstveniki in pohodniški vodiči.

To so posebej dobro sprejeli politični predstavniki. Na popoldansko »tržnico možnosti« smo povabili zunanje govorce, da so predstavili možnosti medobčinskega sodelovanja. Dogodek je deloval kot zagonska priložnost in kot katalizator za nadaljnje aktivnosti.

Bi radi izvedeli več?

Če bi radi izvedeli več o rešitvah za izzive in izvedbi lokalnih pilotnih projektov, prosimo, da si ogledate Priročnik LOS_DAMA!, ki je dostopen na: https://www.alpine-space.eu/projects/los_dama/en/this-is-how-we-do-it/results/final-publications

Za tiskan izvod prosimo, da nas kontaktirate na: los_dama@muenchen.de

Kako bomo nadaljevali...

...na lokalni ravni

Zagon, ki smo ga v **Mestu München (MUC)** ustvarili s projektom LOS_DAMA!, bomo izkoristili za nadaljnje tesno sodelovanje z organizacijo Dachauer Moos in Združenjem za resave. Kot nekdanji vodilni partner v projektu LOS_DAMA! smo se uspešno prijaviли za državna sredstva in bomo na območju dachauskega močvirja poleti leta 2020 in na območju resav poleti leta 2021 izvedli lov na zaklad.

Mesto München bo s sosednjimi občinami, ključnimi deležniki in občani izdelalo še dva zemljevida zakladov.

Pri tem procesu izhajamo iz izkušenj z lokalnimi aktivnostmi, ki smo jih izvedli v projektu LOS_DAMA! skupaj z Organizacijo za regionalni razvoj jugozahodnega dela Münchna, tem pa bomo dodali nekatere elemente lova na zaklad, ki so ga izvedli v Metropoli Grenoble-Alpe.

Mesto Dunaj (VIE) je s sosednjo občino Gerasdorf oblikovalo planske dokumente za medobčinski regionalni park, ki je pomemben del zelenega pasu na severu Dunaja. Pozimi 2019/20 je mesto imenovalo projektno skupino za dunajski del regionalnega parka DreiAnger, ki bo nadaljevala z razvijanjem parka in z njim povezanih projektov. Enako pomembno vlogo kot projektna skupina igra tudi pobuda SUM - Upravljanje mesta in okolice Dunaj/Spodnja Avstrija, ki deluje kot posrednik v odnosu do Gerasdorfa in Zvezne dežele Spodnja Avstrija. Tesno sodelovanje bo zagotovilo tudi usklajen pristop Dunaja in Gerasdorfa. V času dveletnega projekta bodo partnerji opredelili organizacijsko strukturo za nadaljnji razvoj regionalnega parka.

Na **Salzburškem Inštitutu za regionalno planiranje in stanovanja (SIR)** so v okviru projekta LOS_DAMA! razvili pilotno aktivnost

»Eko sklad Salzburg«, nadaljevali pa bodo z izmenjavo izkušenj in spodbujanjem sodelovanja z regionalnimi akterji in deležniki za izboljšanje odprtega prostora in zelene infrastrukture. Z namenom, da bi srednjeročno ali v daljšem časovnem obdobju vzpostavili sistem upravljanja sklada za medobčinske izravnalne ukrepe, bodo nadaljevali z ozaveščanjem.

Na **Urbanističnem inštitutu Republike Slovenije (UIRS)** bodo v kratkem izvedli vrsto aktivnosti, ki izhajajo neposredno iz projekta LOS_DAMA! in vključujejo diseminacijo projektnih produktov in rezultatov med deležniki in splošno javnostjo v Ljubljanski urbani regiji in širše po Sloveniji. Člani projektne skupine, ki so sodelovali pri projektu LOS_DAMA!, bodo vključeni tudi v pripravo znanstvenega prispevka pod vodstvom kolegov s TUM. V njem bodo obravnavali uporabo zasnove zelene infrastrukture kot pristopa k urbanističnemu načrtovanju, pri čemer bodo izhajali iz izkušenj iz projektov Green Surge in LOS_DAMA!

Mesto Trento (TRENT) je ustvarilo bazo podatkov, ki jih bodo uporabili pri nadaljnjih projektih in raziskavah s področja zelene komunikacije in izobraževanja. Spomladi 2020 bodo za deset osnovnih in srednjih šol organizirali vrsto laboratorijev, poimenovanih "urbani gozdički", ki se bodo odvijali v parkih. Pri tem bodo uporabili igralne karte, ki so jih razvili in natisnili v okviru pilotnega projekta LOS_DAMA!. Podatkovno bazo bodo uporabili tudi za organizacijo vzdrževalnih del na obstoječih sprehajalnih poteh. Za več izmenjav in sodelovanja med sodelavci v upravi in prebivalci bodo izboljšali notranjo in zunanjo komunikacijo.

Ljubljansko barje – Jezero pri Podpeči

...na transnacionalni ravni

Dva partnerja projekta LOS_DAMA!, Salzburški inštitut za regionalni razvoj in stanovanja in Metropolita Grenoble-Alpe, nadaljujeta s sodelovanjem v novem projektu Interreg Alpine Space **LUIGI** (2019-2022).

Projekt vodi Metropolita Milano. LUIGI je okrajšava za »Linking Urban and Inner-Alpine Green Infrastructure – Multifunctional Ecosystem Services for more Liveable Territories«. Mesto München (MUC), ki je bilo vodja projekta LOS_DAMA!, je vključeno kot opazovalec. K projektu LUIGI bodo prispevali ključni rezultati projekta LOS_DAMA!. Nadaljevalo se bo tudi delovanje mreže alpskih mest, ki smo jo v projektu LOS_DAMA! ustanovili oktobra 2017 (več informacij bo dostopno kmalu na: <https://www.alpine-space.eu/projects/luigi/en/home>).

Salzburški inštitut je vodilni partner novega projekta Interreg Alpine Space **OpenSpaceAlps**, ki so se mu kot projektni partnerji pridružili Urbanistični inštitut Republike Slovenije in drugi. Namen projekta OpenSpaceAlps je izboljšati prostorsko načrtovanje za trajnostni razvoj odprtega prostora v Alpah (več informacij bo dostopno kmalu na: <https://www.alpine-space.eu/projects/openspacealps/en/home>).

Mesto Trento se bo skupaj s še enajstimi partnerji v novem projektu Interreg Alpine Space **Alptrees** ukvarjalo z vprašanji prilagajanja alpskih gozdov na podnebne spremembe.

Za analizo trajnostne uporabe in upravljanja z neavtohtonimi drevesnimi vrstami v alpski regiji bodo razvili celovito bazo podatkov o trenutni in možni prihodnji porazdelitvi dreves v razmerah globalnega segrevanja ozračja (več informacij bo dostopno kmalu na: <https://www.alpine-space.eu/projects/alptrees/en/home>).

Regija Piemont s sedmimi drugimi regijami v EU sodeluje v projektu **BLUE GREEN CITY - Blue and Green Infrastructure for Sustainable Cities**, ki jo financira Program sodelovanja Interreg EUROPE.

Cilj projekta je promocija zelene in modre infrastrukture kot neločljivega dela strategij ohranjanja lokalne/regionalne naravne dediščine. Z dogodki, kot so delavnice in usposabljanja, bodo partnerji projekta ciljne skupine ozaveščali o konceptu ekosistemskih storitev in zeleno-modre infrastrukture. Regija Piemont je predstavila rezultate projekta LOS_DAMA! na uvodnem srečanju septembra 2019 v Nici v Franciji. Gostitelj dogodka je bil partner Metropolis Nice Côte d'Azur – Euromed Cities Network (več informacij na: <https://www.interregeurope.eu/bluegreencity/>).

BLUE GREEN CITY, uvodno srečanje, 24.-25. september 2019, Nica, Francija

Projekti, ki jih sofinancira program Območje Alp, praviloma sodelujejo z akcijskimi skupinami Evropske strategije za alpsko regijo (EUSALP). S temi projekti in preko Akcijske skupine 7 pri EUSALP bodo partnerji projekta LOS_DAMA! ostali v medsebojnem stiku in v stiku s člani mreže alpskih mest in metropolitanskih uprav. Po zaključku projekta LOS_DAMA! bo ta mreža zagotavljala pomemben okvir za sodelovanje pri izmenjavi in skupnih aktivnostih za izboljšanje zelene infrastrukture.

Strokovnjaki, ki so sodelovali pri projektu LOS_DAMA!, bodo na delovni ravni še naprej povezani preko skupine omrežja LinkedIn z nazivom »**Landscape and Open Space Development in city regions**«. Skupini se lahko pridružijo vsi strokovnjaki, ki delujejo v alpski regiji in širše in ki bi jih zanimalo sodelovanje v njej. Platformo uporabljamo za izmenjavo izkušenj pri delu za zeleno infrastrukturo za boljšo kakovost bivanja.

Četrtega februarja je na otvoritvi v Lyonu ob **začetku francoskega predsedovanja pobudi EUSALP v letu 2020** predstavnik Metropole Grenoble-Alpe (GAM) predstavil projekt LOS_DAMA!.

Glavna prednostna naloga francoskega predsedovanja je »ustvarjati bolj zeleno alpsko regijo in zagotavljati bolj trajnosten razvoj«. Ojačati želijo prizadevanja za prehod na okolju bolj prijazen razvoj in uspešno odzivanje na podnebne spremembe. GAM je prikazal rezultate projekta LOS_DAMA!. Potekala so srečanja in razprave – med drugimi srečanje s članom francoskega parlamenta. Obiskovalci so dobro sprejeli predstavitevne video posnetke in publikacije. Posebej priljubljeni so bili zbirka razglednic in podstavki. Otvoritveni dogodek ob začetku francoskega predsedovanja EUSALP je bil izhodišče za novo dobo spodbujanja biotske pestrosti v Alpah – v aprilu je bilo načrtovano skupno srečanje partnerjev projekta LUIGI in Akcijske skupine 7 pri EUSALP, povezano z odprto konferenco o vlogi ekosistemskih storitev za ohranjanje in preudarno rabo primestnih naravnih vrednosti. Za nadaljnje spodbujanje ohranjanja biotske pestrosti v alpski regiji je pomembno zagotoviti njen osrednji pomen v prihodnjih operativnih programih Evropskega sklada za regionalni razvoj za obdobje 2021-2027. Skupaj z drugimi partnerji se GAM in MUC zavzemata za vključevanje zelene infrastrukture in biotske pestrosti v evropske strategije in finančne načrte.

Evropska komisarka za kohezijo in reforme Elisa Ferreira, francoska ministrica za ozemeljsko kohezijo Jacqueline Gourault, predsedniki in predsednica treh francoskih regij in predsednik Lombardije na otvoritveni slovesnosti v Lyonu

---

Izdajatelj/Urednik
Mesto München - Oddelek za urbanistično
načrtovanje
Blumenstrasse 28a - 80331 München
www.muenchen.de/plan
los_dama@muenchen.de

Regija Piemonte
Oddelek za strateško načrtovanje in zeleno
gospodarstvo
Corso Bolzano, 44 - 10121 Torino
los_dama@regione.piemonte.it

v sodelovanju z
Oddelkom za zunanje odnose in sporočanje

Prevod
Polona Mesec

Urednici za slovensko različico
Sergeja Praper Gulič, Nina Goršič (UIRS)

Oblikovanje
ERICA s.a.s. - Pinerolo [TO]

Fotografija na naslovnici
Projektna skupina LOS_DAMA! med terenskim
ogledom sošeske Seestadt (Dunaj)

Avtorstvo fotografij
LOS_DAMA! (str. 1-5)
StMUV (str. 6)
Jošt Gantar, <http://www.slovenia.info> (str. 7)
BGC (str. 8)
Région AURA (str. 9)

Marec 2020

Evropski sklad za regionalni razvoj
